

ACC. N:R M. 13735:1-9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Bengt Salomonsson, Lund*
Härad: *Herrnstad* Berättare: *Nils Knutsson, Herrnstad 11, Torsålla*
Socken: *Baldringe* Berättarens yrke: *f. d. lantbr. o. älderman*
Uppteckningsår: *1955* Född år *1883* i *Baldringe*

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-9. LUF 73.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 13735: /.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

unga enskilda personer var föregångsmän,
alla var arrendatorer i Baldringetorp. Men frö-
vaktarna var moderna. En frövaldare på Baldringe-
gården, Liedholm hette han, var duktig. Gårdarna
var först när det gällde nyheter. Gamla Liedberg
på Allshög var också en främrstående man hans
farfar odlade upp Allshög. Någon inflyttning av
folk fanns inte. Folksholan var inte att räkna
med som nyhetsförmedlare. Gård och Tomelilla
fick betydelse när järnvägen kom till; innan
järnvägen kom till hörde man redan till
Gård med häst, körslor och dagsverken hade
man som skyldigheter. Något umgänge mellan
lant- och stadsbefolkning har medd. inte hört
talar om. Man hade inte så gott om kon-
tanker för i tiden. Lite hontant arrende har
man alltid betalt. I sin ungdom hade tjänste-
folket förtjänat lönerna även blädder som lön.

En handlare fanns uppe mot Baldringe till, han
lade handel redan när jag var liten. Han
hette Rasmus Nilsson (Skreddare, Handlare) och
hörde omkring med häst och vagn. En annan
satte upp i slutet av 1800-talet med fullständig
handel. Ingen förändring medförde handelsbode-
na ej heller nya varor utöver de vanliga.
Varför byastämmorna upphörde kunde möjligen
bero på att andra lagar uppkom. I gamla
tider hade man äldermansgillen. Älderman
fanns i alla fall, trots att byastämmorna upp-
hört. Jag har varit älderman i 37 år. Jag
skulle bada när något arbete skulle utföras på
gården. Jag skrev en lagz med budet och så
skickades den från gård till gård. Körsorna
för gården upphörde för 10 år sen, skyldigheten
att utföra kvinnodagsverken för 25 år sen. Nu
har man inga sådana skyldigheter. Ved-

härslorna stod dode kvar till 1951. Man skulle
frakta 30 m. ved till Högstads station. - Trösk-
föreningen bildades 1907-08, då en motortröskan
inköptes. Tröskföreningen finns ännu kvar. Tjur-
föreningen har medd. själv varit med om
att bilda, det var år 1926. Kontrollförening-
en bildades 1926⁹ och finns ännu kvar. Vi
lämnade mjölke först till Tomelilla, dit den
sändes med järnväg, och sedan till Sövestads
mejeri och efter år 1917 till Allervads mejeri.
Jordbruksförbättringarna började införas omkring
1895-1900, man skaffade sig andra verktyg.
De större gårdarna började med det, ingen
särskild bonde utmärkte sig. Det var ett fas-
ligt arbete innan. T.ex. tröskningen med
pleijel, som man använde när man skulle
ha långhalan, sen kom de vandringsdrivna
tröskarna. För odlade man inte mycket

ACC. N:R M. 13735:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

beton. Medd. började med socherbeton 1912-18, men
hade odlat föderbeton innan. Den första maskinen
på stället var en Herkulls slättermaskin, som
köptes 1904-1905, när medd. kom från elstien.
Det var den första moderna maskinen som kom
till gården. Inte många hade sådana då, den
användes även till att lugga säden med, så
man släpp att lugga med le. - Ett par
år hade man på vart ställe, man upphörde
att hålla får omkring 1920. Hjöthproduktionen
var när jag var mycket liten inte stor. Den
mjölk, som blev över hemma lämnades till
Högestad gårdens mejeri. Ost och smör gjorde
man hemma tills mejeriföreningen kom
till, mjölk fortsatte dock med det. - Man hade
diklat lite även innan min tid. Sländiken fanns
när jag var ung. När man började dika med
rör, fick man rör från godset. - Vårhøstiden

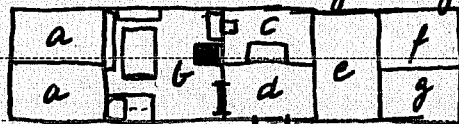
ändrades när betarna kom. Mängling har predd.
så gott som varit med om, men den hade e-
gentligen slutat när jag kom till ^{med.} jag kommer
ihåg järmplogar med trilla av trä. I början
av 1900-talet kom de moderna plogarna.
Är det gjorde man själv. De användes till
att driva med. Träplogar har medd. inte
setts. När medd. började hade man träbrunn-
mel. 1917-18 köptes en ringvält. En bre el.
fyra år efter slättermaskinen kom självav-
läggarna. Självbindare köptes 1917. - Landbruks-
mötorna visade mest djur och fram för allt
hästar och hade inte någon betydelse för
införandet av nya metoder men tidningarna
var på sitt sätt nyttiga. - Vägarna förbättrades
när väghärrarna tog hand om dem. Före hade
var och en ett vägstycke att underhålla. Det
var kronovägarna som underhölls, storleken av

av vägstycket var beräknat efter stället storlek. Vi
hadde först vägstycke i Tranås, sedan ett par hundra
meter vägg i Högestad, utanför grevens port. - Järn-
vägen anlades omkr. 1894-95, när medel var i
7-års åldern. Den medförde att man fick en
station, där porten kunde hämtas. Vedlastningarna
blev också vid stationen och man släppte de många
höstlarna med ved till Gård och Tomelilla. Man
körde ganska mycket med järnvägen. - Porten
delades ut vid skolan. Senare kom en postman,
men det var Högestadgårdens postman. Sedan
kom en riktig postman som lättnade post vid
vårt ställe. - Gästgiveri fanns inte i närheten, de
närmaste fanns i Harestad och Tranås. Man
idkade ingen hemstörd, några timmeringar hade
man inte. Linodlingen slutade omkr. 1910. Till
dessa vävde man hemmen, både linne och ylle.
Ingen flykt från jordbruket. Det var några

ACC. N:R M. 13735:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

stugan som reste till Amerika. - Boningshuset
är byggt 1876. Det har halentak och är byggt
i kornvirke. Spåntak lades på 1940. Skorstensen
står ännu. När medd. var ung såg boningshusets
plan ut så här:

a = garvhammare
b = stuan, c = skorsten
d = frästuga, e = kök, f = hristhus, g = hristhus och förräds
hammare med uppgång till loftet. Bordet i stuan
var inget hristbord, men medd. har sett sådana
hos andra. Någon gäsbänk hade man inte i
stuan, men gärsen var i höket. Huset ändrades
när medd. var i 12-årsåldern, omkr. 1895.

Altning skulle ändras och förbättras. För sandades
golvet i stuan. En efter en ändrade om.
Vad medd. kan komma ihåg hade man ta-
peter, men för var det halvat. Det var mått
med gardinerna, hamske hade man små där
uppe vid i medd:s ungdom. Köksspis sattes in

omkring 1914. - Mat- och dryckesederna har för-
ändrats betydligt vad jag kan finna, för var
det inte så mycket rätter. Smår eller flott,
bröd, rökt fläsk, sill och potatis och mjölk eller
dricka var spisningen. Dricka byggde man själv
till från omkring 1915-18. Kriget var besvärligt.
Kolsäen nu följer inte alls gamla tradi-
tioner, för var det alltid hemma. Det var
inte heller så många rätter. Man började ha
gille ute för en 20 år sen, det skedde är
det med begravningsmiddagarna. - Presenter
har man gett så länge jag kan minnas.
Man hade alltid förning till begravningar och
bröllop. Det var smår och kakor, i stället för
presenter. I gamla tider skickade man bud
när det skulle vara gille, man reste ju inte
så långt. Senare började man skriva kort.
För ägde gillena mest rum på dam,

8

men det berodde mycket på vad slags gille det var, bröllop varade i dagarna två. - Rasmus Skräddare tog bidningen till Baldringe, det var förtärs lyftands allahanda. - För modd:s del har det inte höjts så många böcker, såg, nej, det var bara i skolan man sjöng. På 1900-talet var det modernt med visböcker, poesier och vykortsalbum. Det muntliga berättandet hade inte stor plats. Det berättades inte så mycket om övernaturliga väsen. Follhögskolan var det en del som besökte, men inte läroverk, det var inte som nu. Man hade inte råd. För gick man mer i kyrkan. Även drängarna och pigorna gick, alltid någon från varje ställe skulle visa sig. Modd. har varit en gång på lensförhör, det var i 15-års åldern, det var nästan det sista lensförhöret i socknen. Ingen växelrörelse har förekommit.

9.